

УДК 342:351]:321

DOI <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.4.5>**Богдана МЕЛЬНИЧЕНКО**

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії права та конституціоналізму, Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», вул. Князя Романа, 1/3, м. Львів, Україна, 79005, bogdana_m2008@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1514-8131**Bohdana MELNYCHENKO**

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Professor at the Department of Theory of Law and Constitutionalism, Institute of Jurisprudence, Psychology and Innovative Education of Lviv Polytechnic National University, 1/3, Knyazya Romana str., Lviv, Ukraine, 79005, bogdana_m2008@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1514-8131**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ
ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ****PUBLIC MANAGEMENT AS A FORM
OF IMPLEMENTATION OF PUBLIC POWER**

У статті розкрито сутність публічного управління як форми реалізації публічної влади. Встановлено, що поняття «управління» за змістом доволі близьке до поняття «влада». Констатовано, що наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. докорінно змінилася концепція влади. Визначальним критерієм для таких змін став перехід від «державоцентристської ідеології», за якою людина сприймається як «підвладний об'єкт», до так званої людиноцентристської ідеології, згідно з якою держава повинна, умовно кажучи, «служити» інтересам громадян (тобто діяти на благо людини). Усе це привело до потреби перегляду правової категорії «державна влада» та застосування нового правового поняття «публічна влада». Наголошено, що йдеться не про зникнення категорії «державна влада», а про її заміщення місткішим терміном «публічна влада», одним зі складових елементів якого залишається державна влада. З'ясовано, що у конституціях переважної більшості сучасних держав закріплено принцип поділу влади, згідно з яким державна влада здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову. Зазначено, що кожна з трьох влад – законодавча, виконавча та судова – реалізується у властивій лише їй формі. Для законодавчої влади – це законотворчість; для виконавчої влади – публічне управління; для судової влади – правосуддя. Зроблено висновок про те, що публічне управління – це одна із форм прояву публічної влади, в основу якої покладено принцип народного суверенітету, що проголошує народ його носієм і єдиним джерелом влади, здійснюється в інтересах і з метою задоволення потреб усього суспільства. Серед основних ознак публічного управління виокремлено такі: є формою прояву публічної влади; в його основу покладено принцип народного суверенітету, який проголошує народ носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в суспільстві; здійснюється в інтересах і з метою задоволення потреб усього суспільства.

Ключові слова: публічний, управління, влада, публічна влада, публічне управління.

The article reveals the essence of public management as a form of implementation of public power. It has been established that the concept of «management» is quite close to the concept of «power» in terms of content. It was established that at the end of the 20th – at the beginning of the 21st century, the concept of power changed radically. The decisive criterion for such changes was the transition from the «state-centric ideology», according to which a person is perceived as a «subordinate object», to the so-called human-centric ideology, according to which the state should, relatively speaking, «serve» the interests of citizens (that is, act for the good person). All this led to the need to revise the legal category «state power» and apply the new legal concept «public power».

It is emphasized that it is not about the disappearance of the category «state power», but about its replacement by the more comprehensive term «public power», one of the constituent elements of which remains state power. It was found that the constitutions of the vast majority of modern states enshrine the principle of separation of powers, according to which state power is exercised on the basis of its division into legislative, executive and judicial. It is noted that each of the three powers – legislative, executive and judicial – is implemented in its own unique form. For the legislative power, this is law-making; for the executive power – public management; for the judiciary – justice. It was concluded that public management is one of the forms of manifestation of public power, which is based on the principle of people's sovereignty, which declares the people to be its bearer and the only source of power, carried out in the interests and with the aim of meeting the needs of the entire society. Among the main features of public management, the following are highlighted: it is a form of manifestation of public power; it is based on the principle of popular sovereignty, which declares the people to be the bearer of sovereignty and the only source of power in society; is carried out in the interests and in order to meet the needs of the entire society.

Key words: public, management, power, public power, public management.

Постановка проблеми. Розвиток вітчизняної адміністративно-правової доктрини, реалізація процесів європейської інтеграції та організації діалогу щодо членства ЄС зумовили використання у науковій, правотворчій та правозастосовчій площині нових понять і категорій, які доповнюють та збагачують категоріальний апарат юридичної науки. Їх використовують для позначення нових явищ і фактів. Серед таких, зокрема, категорія «публічне управління» [1, с. 7]. Усе це вказує на актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню питань, що стосуються влади, управління, зокрема, публічного управління, приділяли увагу багато іноземних та українських науковців, зокрема: В. Авер'янов, О. Бандурка, В. Бевзенко, Р. Калюжний, Т. Карабін, Ю. Ковбасюк, В. Колпаков, Р. Мельник, О. Оболенський, С. Чернов, А. Шевченко та інші.

Мета статті – розкрити сутність публічного управління як форми реалізації публічної влади.

Виклад основного матеріалу. Зазвичай дослідження будь-яких процесів та явищ потребує звернення до етимологічних даних. Відтак, задля розкриття сутності публічного управління як форми реалізації публічної влади звернімося до етимології слів «публічний», «управління» та «влада».

У широкому розумінні до сфери публічного можна віднести все, що пов'язане з нацією, державою, суспільством, а також все, що знаходиться у бінарній опозиції до поняття «приватний» [2].

Словники іншомовних слів визначають слово «публічний» (лат. *publicus* – суспільний, народний) як: відкритий, гласний, суспільний [3, с. 560]; той, що відбувається у присутності публіки, слухачів; прилюдний [4, с. 572].

Сучасний тлумачний словник української мови також подає кілька значень слова «публічний»: 1) який відбувається в присутності публіки, людей; прилюдний, привселюдний, гласний, відкритий; 2) призначений для широкого відвідування, користування; громадський, загальний, загальнодоступний [5].

Щодо управління, то в найзагальнішому вигляді це поняття визначають як комплекс необхідних засобів впливу на групу, суспільство або його окремі ланки з метою їх упорядкування, збереження якісної специфіки, удосконалення і розвитку. Процеси управління реалізуються там, де відбувається спільна діяльність людей для досягнення певних цілей [6, с. 16].

Варто зауважити, що багатоаспектність такого складного суспільного явища, як «управління» зумовлює наявність у спеціальних наукових і навчальних виданнях численних визначень цього поняття. Одночасно звернемо увагу на те, що вони не є суперечливими, їх різноманітність залежить від позиції конкретного автора, аспекту, вибраного як пріоритетний. Узагальнюючи всі наявні варіанти визначення поняття «управління», виокремимо найживаніші підходи до його розуміння, а саме: «наука, практика, мистецтво» [7, с. 6]; «невід'ємна властивість всіх організованих систем різної природи, що забезпечує їх самозбереження і саморозвиток» [8, с. 75]; «діяльність суб'єкта, яка має прояв у цілеспрямованому, організуючому впливі на об'єкт управління та яка здійснюється з метою приведення його у бажаний для суб'єкта стан» [9, с. 9]; «процес взаємодії сторін, при якому одна з них чинить вплив на другу, друга ж виявляється здатною сприйняти такий вплив і будувати свою поведінку відповідним чином» [6, с. 21].

Також зауважимо, що усвідомлення виняткової ролі управління в розвитку суспільства привело у ХХ ст. до появи великої кількості наукових праць, у яких автори намагалися з'ясувати зміст цього складного явища. Результатом стало виокремлення певних «шкіл»: наукового управління; класичної або адміністративної; людських відносин; соціальних систем; емпіричної; математичної теорії прийняття рішень; наук про поведінку, а також підходів до розуміння проблем управління – процесного, системного та ситуативного [10, с. 8].

Поняття «управління» за змістом доволі близьке до поняття «влада». Воно, як і влада, є внутрішньо притаманне людському суспільству, оскільки його виникнення і розвиток зумовлені потребою в упорядкуванні соціальних відносин та умов існування суспільного життя.

Етимологічно слово «влада» (лат. – *potestas, auctoritas, imperium*) можна розглядати як здатність і можливість того, хто нею володіє до здійснення керівництва, управління [8, с. 139].

Поняття влади дуже широке, а тому може розглядатись на різних рівнях пізнання. Йдеться про державне, політичне, економічне, духовне та інше панування над людьми. Можемо розуміти, що влада – це реальна й легальна здатність державних або інших управлінських органів, осіб, органів та установ, які мають відповідні повноваження втручатися у хід подій, здатність, право

і можливість систем, органів, установ та осіб за допомогою права, волі, авторитету, примусу тощо розпоряджатися, впливати на конкретних людей, інститути, спільноти [11].

Різнібічні теоретичні уявлення про владу роблять акцент на її різноманітних сторонах і аспектах [12, с. 133]. Вітчизняні вчені (Е. Афонін, Я. Бережний, О. Валевський) у широкому, соціально-філософському розумінні визначають владу як здатність і можливість для окремих людей, груп, сил (суб'єктів влади) справляти визначальний вплив на діяльність інших людей, людських спільнот, на життєдіяльність суспільства (об'єктів влади) за допомогою знарядь влади – економічних, юридичних, ідеологічних, моральних та інших засобів [13, с. 28–29].

О. Бандурка, О. Безпалова, О. Джафарова вважають, що влада є специфічним засобом, який забезпечує підпорядкування волі керованих волі керуючих. Так відбувається вольове регулювання поведінки людей, а в умовах державної організації громадського життя забезпечується необхідне втручання державної влади в соціальні відносини [6, с. 19].

А. Слободянюк, І. Зубар зазначають, що влада як суспільне явище відображає об'єктивну потребу розвитку суспільства, його організації та регуляції. Влада – це необхідний і незамінний механізм регулювання життя всього суспільства і збереження його єдності [14].

Р. Калюжний говорить про владу як необхідний засіб регулювання соціальних процесів. На думку вченого, вона формує єдину організаційно-управлінську волю, яка відповідає публічним інтересам, і забезпечує створення соціального порядку, демократичних основ життя суспільства [15, с. 88].

В. Мельник стверджує, що сутністю влади є вольові відносини (керування (панування) – підкорення). Тому цілком очевидним є те, що влада припускає верховенство, монопольне право суб'єкта приймати рішення («авторитетні рішення»), обов'язкові та значущі для об'єкта, і спроможність забезпечувати виконання прийнятих зобов'язань, тобто контролювати об'єкт [8, с. 139–140].

Загалом, осмислюючи феномен влади, ми повинні визнавати, що влада виявляється невикремленою від таких понять, як вплив, примус, управління, детермінація, сила, причина, соціальний контроль, панування, політична система тощо [12, с. 133].

Водночас відомо, що наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. докорінно змінилася концепція

влади [16]. Визначальним критерієм для таких змін став перехід від «державоцентристської ідеології» (відносини «влади – підкорення»), за якою людина сприймається як «підвладний об'єкт», до так званої людиноцентристської ідеології, згідно з якою держава повинна, умовно кажучи, «служити» інтересам громадян (тобто діяти на благо людини) – усебічно забезпечувати пріоритет її прав, свобод та законних інтересів [17].

Усе це привело до потреби перегляду правової категорії «державна влада» та застосування нового правового поняття «публічна влада». Водночас, як цілком справедливо зазначають вчені, йдеться не про зникнення категорії «державна влада», а про її заміщення місткішим терміном «публічна влада», одним зі складових елементів якого залишається державна влада [18, с. 16].

Юридична енциклопедія публічну владу визначає як суспільно-політичну владу, народовладдя, а основними її видами відповідно: владу народу як безпосереднє народовладдя, безпосередню демократію (вибори, референдуми тощо); державну владу (законодавчу, виконавчу, судову); місцеве самоврядування – місцеву публічну владу, що здійснюється, зокрема, територіальними громадами, представницькими органами місцевого самоврядування (радами), виконавчими органами рад, сільськими, селищними і міськими головами тощо. Термін «публічна влада» ототожнюють з терміном «народовладдя» [19, с. 196].

У науковій літературі спостерігаємо доволі гострі дискусії на предмет виокремлення її внутрішніх елементів. Йдеться про те, що в одних випадках під публічною владою розуміють виключно державну владу, в інших згадують про політичну владу, яка охоплює собою усі прояви публічної влади [20].

Наприклад, Є. Міщук та О. Лісевич зазначають, що термін «публічна влада» пов'язується із діяльністю уряду та органів управління на національному, регіональному та місцевому рівнях, а також стосується дій фізичних та юридичних осіб при виконанні ними публічних функцій [21, с. 119].

Г. Чапала стверджує, що публічна влада завжди передбачає можливість домінування однієї частини відповідної соціальної спільноти (більшості) над іншою її частиною, що утворює меншість. Таке домінування, на думку вченого, варто розуміти не як примус або придушення, що утворюють найпростіші та найнегативніші його форми, а у широкому контексті – як необхідність співвіднесення інтересів окремого індивіда, або невеликої

групи індивідів, з інтересами більшості [22, с. 114].

В. Мельник зазначає, що публічна влада є вторинною (похідною) категорією від суверенітету народу як джерела будь-якої форми владного утворення й інтереси народу повинні реально втілюватися у діяльності всіх суб'єктів публічної влади [8, с. 141].

Слушною є думка А. Шевченка, котрий зазначає, що демократична держава передбачає існування відповідної моделі організації влади, в основу якої покладено принцип народовладдя, що забезпечує реальні можливості реалізації народом належної йому влади на всіх рівнях, засоби впливу на політику держави, яку здійснюють органи публічної влади, на відповідність діяльності органів влади суверенній волі народу та їх змінність. Автор стверджує, що про наявність демократичного політичного режиму можна говорити лише в тому випадку, коли вся система публічної влади відповідає цим вимогам. Йдеться як про вищий (загальнодержавний) рівень організації влади, так і про регіональний та, безумовно, місцевий [23, с. 73].

З огляду на зазначене вище, можемо визначити зміст публічної влади. Вона виступає вольовим вираженням інтересів суспільства (народу в демократичних країнах) чи окремих інтересів певних груп (в авторитарних чи псевдодемократичних країнах) у діяльності органів влади, установ, організацій та їх посадових осіб [24, с. 54]. До ознак, притаманних публічній владі, на нашу думку, доцільно віднести такі: спрямована на виконання суспільних завдань і функцій; функціонує через відповідні публічні інститути; легітимна; має апарат, що покликаний здійснювати цю владу, відособлений від населення; об'єднує підвладних за територіальною ознакою; охоплює владою всіх осіб на відповідній території; безперервна у функціонуванні; спрямована на вирішення усіх справ суспільного значення; функціонує у правових формах [25].

Отже, публічна влада здійснюється у різноманітних формах, широким колом уповноважених на те суб'єктів. Багатоманітність форм її реалізації пов'язують із наявністю механізму держави, який складають державний механізм і суб'єкти публічної влади з особливим статусом [8, с. 140].

У контексті досліджуваного питання варто зазначити, що у конституціях переважної більшості сучасних держав закріплено принцип поділу влади, згідно з яким державна влада здійснюється на засадах її поділу

на законодавчу, виконавчу і судову. Кожна з трьох влад – законодавча, виконавча та судова – реалізується у властивій лише їй формі [18, с. 39–40]. Для законодавчої влади – це законотворчість; для виконавчої влади – публічне управління; для судової влади – правосуддя.

У науковій літературі існують різні підходи до визначення поняття публічного управління. Водночас спільною рисою усіх наукових досліджень є його розуміння як доволі складного виду діяльності, що здійснюється за допомогою численних засобів, способів, методів та процедур.

До основоположних засад категорії «публічне управління» можемо зарахувати такі концептуальні ідеї: публічне управління спрямоване на забезпечення загального блага, суспільних цінностей, цілей, інтересів і потреб; публічне управління виступає як цілісність управлінського процесу; публічне управління є системним та інституціональним; публічне управління є засобом консолідації громади та суспільства навколо бачення майбутнього громади та суспільства, національної ідеї тощо; публічне управління надає сутності управлінській діяльності через її спрямування на цінності, цілі та потреби громади і за безпосередньої причетності особи до вирішення проблем громади; суб'єкти публічної сфери є органічними складовими єдиного публічного управлінського механізму та орієнтовані на цінності, цілі, потреби громади та її окремих членів як споживачів послуг адміністративних структур публічного управління; основою оцінювання результативності та ефективності функціонування системи публічного управління та її суб'єктів є результати діяльності публічної сфери, її складових і матеріальних додатків механізму публічного управління; управлінська ланка публічного управління організована у публічну службу, яка має бути відповідальною як перед громадянами, яким служить, так і перед політичним керівництвом за реалізацію публічної політики; публічне управління спонукає до емансипації творчої активності особи, синергетики активності громади та суспільства [26, с. 7–8].

З урахуванням усього вищевикладеного, на підставі наукових напрацювань вітчизняних та іноземних учених, а також власного розуміння досліджуваного явища, вважаємо, що публічне управління – це одна із форм прояву публічної влади, в основу якої покладено принцип народного суверенітету, що проголошує народ його носієм і єдиним

джерелом влади, здійснюється в інтересах і з метою задоволення потреб усього суспільства. Серед основних ознак публічного управління виокремимо такі: 1) є формою прояву публічної влади; 2) в його основу покладено принцип народного суверенітету, який проголошує народ носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в суспільстві; 3) здійснюється в інтересах і з метою задоволення потреб усього суспільства. Перша ознака характеризує публічне управління з погляду розподілу влади, що є важли-

вою і необхідною умовою формування правової та соціально відповідальної держави, її основоположними принципом. Друга ознака обґрунтовує зміст поняття публічного управління як категорії, похідної від суверенітету народу – джерела будь-якої форми владного утворення. Тобто інтереси народу повинні реально втілюватись у діяльності всіх суб'єктів публічної влади. Третя ознака відображає основне призначення публічного управління – задоволення потреб та інтересів людини.

Література:

1. Карабін Т. О. Розподіл повноважень публічної адміністрації : монографія. Ужгород : Гражда, 2016. 296 с.
2. Кузнецов А. О. Концептуальні підходи до формування понятійного апарату в сфері публічного управління. *Державне будівництво*. Харків, 2010. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2010_1_7 (дата звернення: 01.08.2023).
3. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ : Академія наук Української РСР, 1974. 775 с.
4. Сучасний словник іншомовних слів / укл.: О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2006. 789 с.
5. Сучасний тлумачний словник української мови / укл. А. М. Яковлева, Т. М. Афонська. Харків : Навчальна література, 2017. 672 с.
6. Управління органами Національної поліції України : підручник / О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін. ; за заг. ред В. В. Сокурєнка. Харків : Стильна типографія, 2017. 580 с.
7. Мармаза О. І. Основи теорії менеджменту : навч.-метод. посібн. Харків : Планета-принт, 2015. 139 с.
8. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід : монографія / за заг. ред. С. Чернова, В. Воронкової, В. Банаха, О. Сосніна, П. Жукаускаса, Й. Ввайнхардт, Р. Андрюкайтене. Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 608 с.
9. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
10. Державне управління : підручник : у 2 т. / ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
11. Кальниш Ю. Г., Лозинська Т. М., Тимцунок В. І. Публічне управління та адміністрування : навч. посіб. Полтава : Полтав. держ. аграр. акад., 2015. 280 с.
12. Цокур Є. Політико-правові концепції феномену політичної влади. *Право України*. Київ, 2009. № 11. С. 132–138.
13. Афонін Е. А., Бережний Я. В., Валевський О. Л. Концептуальні засади взаємодії політики й управління : навч. посіб. Київ : НАДУ, 2010. 298 с.
14. Слободянюк А. В., Зубар І. В. Основні теоретичні підходи до визначення сутності влади. *XLVI Науково-технічна конференція Інституту соціально-гуманітарних наук* : електронні наукові видання. 2017. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/2495> (дата звернення: 01.08.2023).
15. Калюжний Р. Публічний інтерес у адміністративному праві. Національна Академія Внутрішніх Справ України. С. 85–92. URL: <http://eg.nau.edu.ua/bitstream/NAU/26547/1> (дата звернення: 01.08.2023).
16. Мінаєва І. М. Складові поняття «публічна влада». *Державне будівництво*. Харків, 2008. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2008_1_69 (дата звернення: 01.08.2023).
17. Авер'янов В. Б. Людиноцентристка ідеологія як основа реформування українського адміністративного права в умовах інтеграційного процесу. *Держава та регіони*. Запоріжжя, 2010. Вип. 2. С. 87–92.
18. Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право : навч. посіб. / за заг. ред. Р. С. Мельника. Київ : Ваїте, 2014. 376 с.
19. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : Українська енциклопедія, 1998. Т. 5: П С. 2003. 736 с.
20. Вільгушинський М. Й. Категорія «публічна влада» у сучасній інтерпретації: нотатки до наукової дискусії. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. Київ, 2013. № 3. С. 8–13.
21. Міщук Є. В., Лісевич О. В. Окремі аспекти дослідження визначення сутності понять «публічна влада» та публічне управління. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2018. № 3. С. 117–120.

22. Чапала Г. В. Публічність як ознака влади – підхід до проблеми. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Харків, 2011. Вип. 22. С. 106–114.
23. Шевченко А. Є. Проблеми та перспективи реформування місцевого самоврядування в Україні. *Альманах права*. Київ, 2017. Вип. 8. С. 73–77.
24. Куян І. До питання про публічність і суверенність державної влади. *Право України*. Київ, 2009. № 11. С. 52–56.
25. Ярмиш О.Н., Серьогін В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : навч. посіб. ; за заг.ред. Ю. М. Тодики. Харків : Вид-во Нац.ун-ту внутр. справ, 2002. 672 с.
26. Оболенський О. Ю. Публічне управління: цивілізаційний тренд, наукова теорія і напрям освіти. *Публічне управління: шляхи розвитку* : матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 лист. 2014 року). Київ, 2014. Т. 1. С. 3–10.

References:

1. Karabin, T. O. (2016). Rozpodil povnovazhen publichnoi administratsii. [Distribution of powers of public administration] : monohrafiia. Uzhhorod : Hrazhda [in Ukrainian].
2. Kuznetsov, A. O. (2010). Kontseptualni pidkhody do formuvannia poniatiinoho aparatu v sferi publichnoho upravlinnia. [Conceptual approaches to the formation of a conceptual apparatus in the field of public administration]. *Derzhavne budivnytstvo*. Kharkiv. № 1. [in Ukrainian].
3. Slovyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words] / za red. O. S. Melnychuka. Kyiv : Akademiia nauk Ukrainskoi RSR, 1974. [in Ukrainian].
4. Suchasnyi slovyk inshomovnykh sliv [Modern dictionary of foreign words] / ukl.: O. I. Skopenko, T. V. Tymbaliuk. Kyiv : Dovira, 2006. [in Ukrainian].
5. Suchasnyi tлумachnyi slovyk ukraïnskoi movy [Modern explanatory dictionary of the Ukrainian language] / ukl. A. M. Yakovleva, T. M. Afonska. Kharkiv : Navchalna literatura, 2017. [in Ukrainian].
6. Upravlinnia orhanamy Natsionalnoi politsii Ukrainy [Management of the bodies of the National Police of Ukraine] : pidruchnyk / O. M. Bandurka, O. I. Bezpalova, O. V. Dzhaferova ta in. ; za zah. red V. V. Sokurenka. Kharkiv : Stylna typhrafiia, 2017. [in Ukrainian].
7. Marmaza, O. I. (2015). Osnovy teorii menedzhmentu [Fundamentals of management theory]: navch.-metod. posibn. Kharkiv : Planeta-prynt. [in Ukrainian].
8. Publichne upravlinnia ta administruvannia v umovakh informatsiinoho suspilstva: vitchyzniani i zarubizhnyi dosvid [Public management and administration in the conditions of the information society: domestic and foreign experience] : monohrafiia / za zah. red. S. Chernova, V. Voronkovi, V. Banakha, O. Sosnina, P. Zhukauskasa, Y. Vvainkhardt, R. Andriukaitene. Zaporizhzhia : ZDIA, 2017. [in Ukrainian].
9. Kolpakov, V. K. Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative Law of Ukraine] : pidruchnyk / V. K. Kolpakov, O. V. Kuzmenko. Kyiv : Yurinkom Inter, 2003. [in Ukrainian].
10. Derzhavne upravlinnia [Governance] : pidruchnyk : u 2 t. / red. kol. : Yu. V. Kovbasiuk, K. O. Vashchenko, Yu. P. Surmin ta in. Kyiv ; Dnipropetrovsk : NADU, 2012. T. 1. [in Ukrainian].
11. Kalnysh, Yu. H., Lozynska, T. M., Tymtsunok, V. I. (2015). Publichne upravlinnia ta administruvannia [Public management and administration] : navch. posib. Poltava : Poltav. derzh. ahrar. akad. [in Ukrainian].
12. Tsokur, Ye. (2009). Polityko-pravovi kontseptsii fenomenu politychnoi vlady. [Political and legal concepts of the phenomenon of political power. Pravo Ukrainy]. Kyiv, 2009. № 11. [in Ukrainian].
13. Afonin, E. A., Berezhnyi, Ya. V., Valevskiy, O. L. (2010). Kontseptualni zasady vzaiemodii polityky u upravlinnia [Conceptual foundations of the interaction of politics and management] : navch. posib. Kyiv : NADU. [in Ukrainian].
14. Slobodianiuk A. V., Zubar I. V. Osnovni teoretychni pidkhody do vyznachennia sutnosti vlady. [Basic theoretical approaches to determining the essence of power]. XLVI Naukovo-tekhnichna konferentsiia Instytutu sotsialno-humanitarnykh nauk : elektronni naukovy vydannia. 2017. [in Ukrainian].
15. Kaliuzhnyi, R. Publichnyi interes u administratyvnomu pravi. [Public interest in Administrative Law]. Natsionalna Akademiia Vnutrishnikh Sprav Ukrainy. [in Ukrainian].
16. Minaieva, I. M. (2008). Skladovi poniattia «publichna vlada». [Constituent concepts of "public power"]. *Derzhavne budivnytstvo*. Kharkiv. № 1. [in Ukrainian].
17. Averianov, V. B. (2010). Liudynotsentrynska ideolohiia yak osnova reformuvannia ukraïnskoho administratyvnoho prava v umovakh intehratsiinoho protsesu. [People-centered ideology as a basis for reforming Ukrainian administrative law in the context of the integration process]. *Derzhava ta rehiony*. Zaporizhzhia, 2010. Vyp. 2. [in Ukrainian].
18. Melnyk, R. S., Bevzenko, V. M. (2014). Zahalne administratyvne pravo [General Administrative Law] : navch. posib. / za zah. red. R. S. Melnyka. Kyiv : Vaite. [in Ukrainian].
19. Yurydychna entsyklopediia [Legal encyclopedia] : v 6 t. / redkol.: Yu. S. Shemshuchenko ta in. Kyiv : Ukrainska entsyklopediia, 1998. T. 5: P–S. 2003. [in Ukrainian].
20. Vilhushynskiy, M. Y. (2013). Katehoriia «publichna vlada» u suchasniï interpretatsii: notatky do naukovoi diskusii. [The category "public power" in modern interpretation: notes to the scientific discussion]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*. Kyiv, 2013. № 3. [in Ukrainian].

21. Mishchuk, Ye. V., Lisevych, O. V. (2018). Okremi aspekty doslidzhennia vyznachennia sutnosti poniat «publichna vlada» ta publichne upravlinnia. [Separate aspects of the study of the definition of the essence of the concepts "public power" and public management]. Investytsii: praktyka ta dosvid. Kyiv. № 3. [in Ukrainian].
22. Chapala, H. V. (2011). Publichnist yak oznaka vlady – pidkhd do problemy. [Publicity as a sign of power – an approach to the problem]. Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia. Kharkiv. Vyp. 22. [in Ukrainian].
23. Shevchenko, A. Ye. (2017). Problemy ta perspektyvy reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini. [Problems and prospects of reforming local self-government in Ukraine]. Almanakh prava. Kyiv. Vyp. 8. [in Ukrainian].
24. Kuian, I. (2009). Do pytannia pro publichnist i suverennist derzhavnoi vlady. [To the issue of publicity and sovereignty of state power]. Pravo Ukrainy. Kyiv. № 11. [in Ukrainian].
25. Yarmysh, O.N., Serohin, V.O. (2002). Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia v Ukraini [State construction and local self-government in Ukraine] : navch. posib. ; za zah.red. Yu. M. Todyky. Kharkiv : Vyd-vo Nats.un-tu vnutr. Sprav. [in Ukrainian].
26. Obolenskyi, O. Yu. (2014). Publichne upravlinnia: tsyvilizatsiinyi trend, naukova teoriia i napriam osvity. [Public management: civilizational trend, scientific theory and direction of education]. Publichne upravlinnia: shliakhy rozvytku : materialy nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 26 lyst. 2014 roku). Kyiv, 2014. T. 1. [in Ukrainian].